

СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ІРОНІЧНИХ І САРКАСТИЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ В УКРАЇНСЬКО-КОРЕЙСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ

Аліменко О. С.

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Євенко Д. С.

Київський національний лінгвістичний університет

У статті розглянуто особливості перекладу іронічних і саркастичних висловлювань з української мови на корейську в межах кіноперекладу. Особливу увагу приділено культурно-мовним викликам, що виникають при перекладі, зумовленим різницею в мовній структурі, прагматичних нормах і культурних кодах української та корейської мов. На основі прикладів з українських кінострічок «Легенда Карпат» і «Довбуш» проаналізовано найбільш уживані перекладацькі стратегії: комунікативний підхід, функціональний переклад, культурну адаптацію та трансформації, які дають змогу зберегти або, навпаки, згладжують стилістичне забарвлення оригіналу.

З'ясовано, що найбільш ефективним щодо збереження іронічного або саркастичного ефекту є комплексний підхід, який поєднує адаптацію, синонімічну заміну, граматичні трансформації, а також враховує обмеження аудіовізуального формату (субтитри, дубляж). Цінним є прикладний аспект дослідження – аналіз конкретних субтитрованих реплік, які засвідчують ступінь збереження стилістичного ефекту в перекладі. У певних випадках запропоновано альтернативні варіанти перекладу, що могли б краще відтворити прагматичний потенціал оригіналу, зокрема збережено іронічний контраст, саркастичний тон або лаконічну форму. У підсумку окреслено тенденцію до спрощення або нейтралізації іронії, що може бути зумовлено як культурними особливостями корейської аудиторії, так і перекладацькою стратегією уникнення двозначності.

Стаття є вагомим внеском у галузь міжкультурної комунікації та перекладознавства, оскільки розкриває механізми трансляції стилістично маркованих висловлювань у межах українсько-корейського кіноперекладу. У ній також порушено ширше питання – про баланс між збереженням авторського стилю та забезпеченням зрозумілості для інішомовної аудиторії. У перспективі запропоновано продовжити вивчення перекладацьких стратегій із залученням більшого обсягу матеріалу, зокрема діалогів з інших жанрових категорій, а також дослідити реакцію глядачів на різні варіанти перекладу.

Ключові слова: кінопереклад, аудіовізуальний переклад, субтитрування, корейська мова, іронія, сарказм.

Alimenko O. S., Yevenko D. S. Strategies for rendering ironic and sarcastic utterances in Ukrainian-Korean film translation. This article examines the specifics of translating ironic and sarcastic utterances from Ukrainian into Korean within the context of film translation. Particular attention is paid to the cultural and linguistic challenges that arise during translation, stemming from differences in the linguistic structure, pragmatic norms, and cultural codes of Ukrainian and Korean. Through examples from the Ukrainian films "The Legend of the Carpathians" and "Dovbush", the most commonly used translation strategies are analyzed: the communicative approach, functional translation, cultural adaptation, and transformations, which allow for the preservation or, conversely, the smoothing of the original stylistic coloring.

The study found that the most effective approach to preserving the ironic or sarcastic effect is a comprehensive one that combines adaptation, synonymous substitution, grammatical transformations, and consideration of the limitations of the audiovisual format (subtitles, dubbing). Particularly valuable is the applied aspect of the research – the analysis of specific subtitled lines, in which the degree of preservation of the stylistic effect in the translation is examined. In certain cases, the authors propose alternative translation options that could better reproduce the pragmatic potential of the original, including preserving ironic contrast, a sarcastic tone, or a concise form. In conclusion, it is determined that there is a tendency to simplify or neutralize irony, which may be due to both the cultural characteristics of the Korean audience and the translator's strategy of avoiding ambiguity.

The article is a significant contribution to the field of intercultural communication and translation studies, as it reveals the mechanisms of translating stylistically marked utterances within the framework of Ukrainian-Korean film translation. It also raises broader questions about the balance between preserving the author's style and ensuring comprehension for a foreign-language audience. In the future, it is proposed to continue the study of translation strategies with the involvement of broader material, including dialogues from other genre categories, and to investigate the audience's reaction to different translation options.

Key words: film translation, audiovisual translation, subtitling, Korean language, irony, sarcasm.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Кінопереклад відіграє важливу роль у міжкультурній комунікації, оскільки забезпечує не лише передачу змісту, а й збереження стилістичної, емоційної та прагматичної насиченості оригінального висловлювання. Особливу складність у цьому контексті становлять іронічні та саркастичні репліки, які є важливими елементами художнього мовлення й часто відображають культурну специфіку нації. Іронія та сарказм не лише збагачують комунікативну взаємодію, а й виконують ключову роль у створенні гумористичного або критичного ефекту, що впливає на сприйняття персонажів і ситуацій глядачем.

Українські іронічні та саркастичні висловлювання глибоко вкорінені у національну мовну картину світу, культурні коди й соціальні установки. Вони часто базуються на грі слів, натяках, подвійних значеннях і емоційно забарвлених мовних засобах. Переклад таких висловлювань на корейську мову в межах аудіовізуального контенту пов'язаний з низкою труднощів, спричинених відмінностями в мовній структурі, прагматичних нормах та культурних асоціаціях обох народів.

У цьому контексті дослідження стратегій перекладу іронії й сарказму в українсько-корейському кіноперекладі є надзвичайно актуальним. Воно дає змогу глибше осмислити механізми трансляції стилістично маркованих висловлювань у межах міжмовної комунікації та сприяє збереженню художньої цілісності аудіовізуального продукту. Таке розуміння, своєю чергою, сприятиме підвищенню якості перекладу і, відповідно, більш адекватному сприйняттю фільмів корейськомовною аудиторією.

Обсяг порушених питань вимагає проведення ґрунтовного дослідження з метою визначити основні стратегії і способи відтворення іронічних та сатиричних висловлювань корейською мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему функціонування іронії та сарказму в мові і культурі докладно вивчали Д. Азаров [1], О. Білецька [3], О. Сушкевич [7], тоді як дослідження специфіки аудіовізуального перекладу представлені в роботах таких українських мовознавців, як Н. Возник і В. Конкульовський [4], Т. Перванчук [5], а особливості сприйняття і відтворення комунікативно-прагматичних стилістичних засобів у перекладі – у працях В. Балаж і С. Куранової [2], О. Содея [6] та інших. Однак стратегії та способи відтворення українських іронічних і сатиричних висловлювань при кіноперекладі на корейську мову є недостатньо вивченими.

Формулювання мети і завдань статті. Мета статті – висвітлити особливості відтворення українських іронічних і саркастичних висловлювань засобами корейської мови при аудіовізуальному перекладі фільмів. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: проаналізувати специфіку українських іронічних і саркастичних висловлювань та їхню функцію в комунікативному акті; дослідити основні стратегії перекладу іронічних і саркастичних висловлювань у межах аудіовізуального перекладу; визначити особливості

адаптації іронічних і саркастичних висловлювань у корейській мові з урахуванням культурних та мовних відмінностей; оцінити функціональність перекладених іронічних і саркастичних висловлювань у субтитрах до кінострічок та їхній вплив на сприйняття корейськомовними глядачами; сформулювати рекомендації щодо ефективного відтворення українських іронічних і саркастичних висловлювань у корейському аудіовізуальному перекладі.

Матеріалом дослідження послуговували українські кінострічки «Легенда Карпат» (2017) і «Довбуш» (2023) та їх субтитри корейською мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переклад іронії та сарказму в кіноперекладі є одним з найбільш складних аспектів перекладацької діяльності, оскільки потребує не лише володіння мовою, а й глибокого розуміння контексту, інтонації, культурних особливостей і технічних обмежень формату. Іронія зазвичай проявляється у невідповідності між прямим значенням сказаного й реальним змістом.

У форматі дубляжу важливо точно відтворити інтонаційне забарвлення, яке допомагає ідентифікувати іронію або сарказм. Натомість у субтитрах інтонацію передати неможливо, тому перекладач змушений знаходити мовні засоби, що передають іронічний ефект лише за допомогою тексту. Це ускладнюється тим, що субтитри мають обмеження: кожна репліка має вміщуватися у певну кількість символів і бути прочитаною за кілька секунд.

Іронія та сарказм часто ґрунтуються на соціальному або культурному контексті, який може бути не зрозумілий для глядачів іншої культури. Саме тому перекладач має адаптувати оригінальні репліки, іноді замінюючи їх на подібні за змістом або стилістичним ефектом, але зрозумілі цільовій аудиторії. Це вимагає від перекладача не лише мовної вправності, а й культурної обізнаності, почуття гумору і творчого мислення.

Власне іронія покликана висловити значення, протилежне до сказаного, тоді як сарказм – це її гостріший і образливий вид, що передає зневагу або критику. У процесі перекладу потрібно не лише розпізнати різновид іронії, а й дібрати відповідні мовні засоби в мові перекладу – це можуть бути інверсії, стилістично знижена лексика, жаргон або навіть грубі фрази, якщо цього вимагає контекст.

Усе це перетворює перекладача на своєрідного інтерпретатора, який повинен зчитувати емоційний тон, прихований зміст та іноді навіть мовленнєвий підтекст героїв. Часто дослівний переклад є неможливим або не ефективним. Тоді перекладач змінює структуру речення, добирає синоніми або перебудовує фразу.

Таким чином, ефективний переклад іронії та сарказму в аудіовізуальному форматі залежить від глибокого розуміння контексту, інтонації, знання культурних реалій, а також дотримання технічних вимог до субтитрування чи дубляжу. Перекладач має знайти баланс між збереженням авторського задуму і доступністю сприйняття для цільової аудиторії, адаптуючи текст у такий спосіб, щоб глядач відчув той самий емоційний ефект, що й глядачі оригіналу.

Розглянемо декілька прикладів відтворення іронічних і саркастичних висловлювань засобами корейської мови в субтитрах, щоб визначити найбільш ефективні стратегії перекладу цих стилістичних прийомів.

Приклад 1:

– *Чоловіче, хто вбиває? Ми таке, в вар'яти граємо.*

– 아무도 사람을 죽이지 않아. 우리는 단지 장난을 치는 것뿐이야 (1).

Наведена репліка демонструє приклад використання іронії, у якому зображено удавану невинність, а також гумористичне заниження серйозності ситуації. Імплицитне значення вербалізовано питальною інтонацією, а також за рахунок метафоричного образу, сформованого на основі сталого виразу *граючи в вар'яти*. Переклад засвідчує комбінований підхід до відтворення зазначеного стилістичного прийому. У першому реченні відображено синтаксичну трансформацію зі зміною типу надфразової єдності з емоційно забарвленого питання на нейтральне розповідне твердження з елементами антонімічного перекладу і експлікації (아무도 사람을 죽이지 않아 «Ніхто людей не вбиває»). Також опускається звертання. У другому реченні спостережено лексичну заміну фразеологізму на просте словосполучення 장난을 치다 «бавитися» (우리는 단지 장난을 치는 것뿐이야 «Ми просто лише бавимось»), у результаті чого втрачається метафора, покладена в основу іронічного підтексту. Таким чином, ми спостерігаємо застосування перекладачем культурної адаптації, досягнутої шляхом використання низки перекладацьких трансформацій. При цьому іронія як стилістичний прийом втрачається, а вербальне вираження змісту вислову стає м'якшим і більш прийнятним для корейського глядача.

Приклад 2:

– *Я не злодій.*

– 나는 도둑이 아나예요.

– *Хто би міг таке подумати?*

– 누가 그런 생각을 할 수 있겠어요? (1).

Цей діалог має іронічне забарвлення, яке лише частково передано у перекладі. Для відтворення реплік використано комунікативний переклад із модуляцією, внаслідок чого текст звучить надто буквально і позбавлений підтексту. Це знижує ефективність стилістичного прийому, оскільки формат субтитрів не дозволяє передати іронію через інтонацію. У цьому випадку доцільніше було б застосувати культурну адаптацію, що дало б змогу чіткіше передати іронічний сенс вислову, наприклад, варіанти 누가 그런 말을 믿겠어요? «Хто ж повірить таким словам?» або 설마 그런 생각을 하는 사람이 있겠어요? «Невже є люди, які таке можуть подумати?».

Приклад 3:

– *Ти живий?*

– *Живий. Що мені буде? Я безсмертний.*

– 당신은 살아있어?

– 살아 있어. 어떻게 생각하나요? 나는 불멸이다 (1).

Наведений приклад демонструє використання іронії як стилістичного прийому задля жартівливого применшення небезпеки. Застосування

комунікативного перекладу із модуляцією відтворює загальний зміст реплік, однак переклад виглядає більш буквальним і без жартівливої інтонації. Ба більше, текст виглядає як пафосне твердження. Такий підхід не дає зберегти стилістичний ефект оригіналу. Щоб досягти більш емоційно точного результату, доцільно було б застосувати культурну адаптацію. Наприклад, варіант перекладу 살아 있지, 나 죽지도 않아. 나 불사신이야 «Звісно живий. Я ж навіть не помру. Я безсмертний» має більшу образність із легким перебільшенням, що передає іронію.

Приклад 4:

– *Ти хто такий жвавий?*

– 정말 뽀뽀하군. 누구냐? (2).

Оригінальна репліка має виразне саркастичне забарвлення, що проявляється у зверхньому тоні мовця та його невдоволенні поведінкою адресата. Ефект сарказму досягається завдяки формі удаваного компліменту, реалізованого через риторичне запитання, яке насправді приховує глузливе знецінення. У перекладі застосовано функціональний підхід: 정말 뽀뽀하군. 누구냐? «Та ти ж зовсім нахабний. Хто ти такий?». Хоча такий варіант передає зміст, він нівелює стилістичну двозначність оригіналу та зводить сарказм до прямого осуду. У результаті зберігається смисл репліки, але втрачається її стилістична виразність. Тим не менш, вислів, застосований у перекладі, є типовим для подібних ситуацій у корейському побутовому дискурсі, а тому гармонійно сприйматиметься глядачами цільової мови.

Приклад 5:

– *Така панська милість за непокору.*

– 불복증의 대가라며 (2).

Оригінальна репліка має виразне саркастичне забарвлення, побудоване на основі оксюмору із слів *милість* і *непокора*, що містять протилежні за емоційністю конотації, тим самим створюючи ефект глузування. У тексті присутній натяк на несправедливе покарання і удавану доброзичливість. Корейський варіант перекладу 불복증의 대가라며, дослівно «Кажуть, що це розплата за непокору», функціонально відтворює зміст оригіналу, однак сарказм як стилістичний прийом при цьому втрачається, а іронічний підтекст і подвійний сенс згладжуються. Хоча якщо замість функціонального було б застосовано комунікативний переклад, фраза зберегла б саркастичне забарвлення.

Приклад 6:

– *До них ідуть жалітися всі, кому не лінь.*

– 하지만 모두 그들에게 의존해요 (2).

Український варіант вислову має яскраво виражений сарказм, що висміює надмірну кількість тих, хто звертається по допомогу, із натяком на їхню нав'язливість або безпідставність скарг. Однак у корейському варіанті це емоційне забарвлення не зберігається. Ми бачимо, що у цьому випадку застосований комунікативний переклад зі спрощенням, що дозволило відтворити основний зміст репліки зрозуміло й інформативно, але емоційне забарвлення при цьому втрачено. Ми вважаємо, що використання функціонального перекладу було

б більш ефективним для збереження оригінальної стилістики вислову.

Приклад 7:

– *Благородний, бач.*

– 용감한 기사 행세를 하는데 (2).

Наведений приклад є саркастичним зауваженням, що висміює удаване благородство. Однак його корейський варіант, відтворений за допомогою комунікативного перекладу з модуляцією, адаптує зміст оригінального вислову до культури глядача, зберігаючи загальне повідомлення, але втрачаючи лаконічність і емоційне забарвлення. Переклад 용감한 기사 행세를 하는데, дослівно «вдає з себе хороброго лицаря», інтерпретує репліку буквально, що зменшує ефект саркастичної двозначності та іронічного контексту. Ми вважаємо, що у цьому випадку можна зберегти оригінальний стилістичний засіб, якщо використати більш контекстно навантажений лексичний і граматичний інструментарій, наприклад, варіанти 고귀한 척 좀 하시네 – «Ще й благородного з себе корчить» або 기사라도 된 줄 아나 봐 – «Схоже, думає, що він лицар».

Таким чином, ми можемо спостерігати загальну тенденцію до використання комунікативного підходу в українсько-корейському кіноперекладі. Хоча він не завжди є достатньо ефективним для збереження оригінального стилістичного забарвлення висловів, однак перекладачі тяжіють до відтворення змістовної частини тексту, часто нехтуючи його функціональним навантаженням. Тим не менш, комунікативний підхід, функціональний підхід і культурна адаптація є найбільш широко вживаними стратегіями відтворення іронічних і саркастичних висловлювань в українсько-корейському аудіовізуальному перекладі.

Висновки та перспективи досліджень. Дослідження особливостей перекладу українських іронічних і саркастичних висловлювань у корейських субтитрах аудіовізуальних творів дало змогу зробити кілька важливих узагальнень. Іронія та сарказм

як стилістичні прийоми відіграють важливу роль у передачі авторського ставлення до подій або персонажів. Їхнє точне відтворення в перекладі є необхідним для збереження прагматичної та комунікативної функції вислову. Також у межах аудіовізуального перекладу, особливо в субтитруванні, існує низка обмежень, які ускладнюють передачу багатозначних і стилістично маркованих елементів. У результаті перекладач змушений вдаватися до трансформацій, модифікацій та адаптацій оригінального тексту.

Аналіз прикладів із фільмів «Легенда Карпат» і «Довбуш» засвідчив, що перекладачі нерідко застосовують комунікативний та функціональний підхід із перевагою на користь змістової точності. Проте така стратегія не завжди дозволяє зберегти стилістичний ефект іронії чи сарказму, що може знижувати емоційне сприйняття реплік глядачами. Ефективне відтворення іронічних і саркастичних висловлювань потребує поєднання мовної вправності, культурної компетенції, здатності до інтерпретації підтексту та креативного мислення. Застосування культурної адаптації, використання відповідного емоційного стилю та близьких за конотацією мовних засобів дозволяє зберегти інтенцію оригіналу та забезпечити відповідне сприйняття серед носіїв мови перекладу.

Отже, переклад іронії та сарказму у сфері аудіовізуального перекладу потребує глибокого аналізу контексту, прагматичної функції вислову, знання культурних відмінностей і гнучкого використання перекладацьких стратегій. Лише за таких умов можливо досягти адекватної та функціонально рівноцінної передачі стилістичних засобів у міжкультурній комунікації.

Перспективами подальших розвідок є дослідження дубляжу як форми українсько-корейського аудіовізуального перекладу, де інтонація, міміка та акторська гра можуть частково компенсувати втрати стилістичного ефекту, що часто виникають у субтитрах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азаров Д. В. Специфіка мовної реалізації сатиричного письма. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 28. № 1. С. 182–187.
2. Балаж В. О., Куранова С. І. Імплікатури й іронія в контексті штучного інтелекту. *Львівський філологічний часопис*. 2024. № 16. С. 15–23.
3. Білецька О. О. Іронія як феномен культури (на прикладі британської літератури). *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2016. № 17. С. 25–34.
4. Конкульовський В., Возник Н. Субтитрування як один з видів аудіовізуального перекладу. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2020. Вип. 187. С. 634–640.
5. Перванчук Т. Б. Аудіовізуальний переклад : основні види і особливості. *Вчені Записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2021. Т. 32. № 4. С. 121–126.
6. Содель О. С. Статус комічного у філологічних науках та проблема його відтворення під час перекладу. *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 3. Т. 2. С. 164–169.
7. Сушкевич О. В. Іронія й сарказм як форми вияву комунікативної авторитетності та статусу мовця в політичному телевізійному дискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Т. 30 (69). № 3. Ч. 2. С. 191–195.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Санін О. (Режисер). Довбуш : [фільм]. Pronto film, 2023. 1 електрон. опт. диск (DVD-R).
2. Скобун С. (Режисер) Легенда Карпат : [фільм]. Magnat Media, Imprinting Emotions, Cofeepost, 2017. 1 електрон. опт. диск (DVD-R).

REFERENCES

1. Azarov, D. V. (2023). Spetsyfyka movnoi realizatsii satyrychnoho pysma [The Specifics of Linguistic Realization in Satirical Writing]. *Zakarpatski filolohichni studii*, 28/1, 182–187 [in Ukrainian].
2. Balazh, V. O., Kuranova, S. I. (2024). Implikatury y ironiia v konteksti shtuchnoho intelektu [Implicatures and Irony in the Context of Artificial Intelligence]. *Lvivskyi filolohichnyi chasopys*, 16, 15–23 [in Ukrainian].
3. Biletska, O. O. (2016). Ironiia yak fenomen kultury (na prykladi brytanskoi literatury) [Irony as a Cultural Phenomenon (A Case Study of British Literature)]. *Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti*, 17, 25–34 [in Ukrainian].
4. Konkulovskyi, V., Voznyk, N. (2020). Subtytruvannia yak ody z vydiv audiovizualnoho perekladu [Subtitling as a Type of Audiovisual Translation]. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky*, 187, 634–640 [in Ukrainian].
5. Pervanchuk, T. B. (2021). Audiovizualnyi pereklad: osnovni vydy i osoblyvosti [Audiovisual translation: main types and features]. *Vcheni Zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii «Filolohiia. Zhurnalistyka»*, 32/4, 121–126 [in Ukrainian].
6. Sodel, O. S. (2018). Status komichnoho u filolohichnykh naukakh ta problema yoho vidtvorennia pid chas perekladu [The Status of the Comic in Philological Sciences and the Problem of its Reproduction in Translation]. *Zakarpatski filolohichni studii*, 3/2, 164–169 [in Ukrainian].
7. Sushkevych, O. V. (2019). Ironiia y sarkazm yak formy vyjavu komunikatyvnoi avtorytetnosti ta statusu movtsia v politychnomu televiziinomu dyskursi [Irony and Sarcasm as Expressions of Communicative Authority and Speaker Status in Political Television Discourse]. *Vcheni Zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii «Filolohiia. Sotsialni komunikatsii»*, 30 (69), 3/2, 191–195 [in Ukrainian].

SOURCES OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

1. Sanin, O. (Director). (2023). *Dovbush* [DVD]. Ukraine: Pronto film.
2. Skobun, S. (Director). (2017). *Legenda Karpat* [DVD]. Ukraine: Magnat Media, Imprinting Emotions, Cofeepost.